

Serija slik iz ciklusa »halde«, 2010, akril/platno

DUŠAN FIŠER

Uprizarjanje prostora

Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec vabi vas in vaše prijatelje na odprte razstave, ki bo **v sredo, 5. februarja 2014 ob 19. uri** in na pogovor z umetnikom ter predstavitev njegovega ustvarjalnega opusa skozi dve desetletji **v sredo, 12. februarja 2014 ob 19. uri** v Savinov likovni salon Žalec.

Avtorja in njegovo delo bo predstavila umetnostna zgodovinarica Alenka Domjan.

DUŠAN FIŠER

Uprizarjanje prostora

Dušan Fišer se je rodil 1. februarja 1962 na Ptuju. Po končani srednji šoli za oblikovanje v Ljubljani se je vpisal na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je leta 1989 diplomiral pri prof. Metki Krašovec. Leta 1990 se je študijsko izpopolnjeval na Nizozemskem. Leta 1991 je končal še specialistični študij slikarstva pri prof. Emeriku Bernardu. Danes živi in ustvarja kot svobodni umetnik v Slapah pri Ptujski Gori. Svoja dela je predstavil na številnih razstavah doma in v tujini (Italija, Avstrija, Nemčija, Francija, Hrvaška).

ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec
Aškerčeva 9a
www.zkst-zalec.si

Galerija je odprta od 9. do 17. ure v dneh od ponedeljka do petka ter od 9. do 12. ure ob sobotah.

Poštnina
plačana
pri pošti
3310 Žalec

TISKOVINA

Savinov likovni salon Žalec
od 5. februarja do 9. marca 2014

Motiv, ki nas vodi k projektu PROSTOR, je globlji in kompleksnejši kot sam umetnostnozgodovinski kontekst, ki je le eden med načini videnja in prepoznavanja umetnosti. Bolj kot ta nas zanimajo umetniške prakse različnih generacij, njihove estetike in likovna razpiranja, kamor se v različnih časovnih obdobjih nalagajo podobe, čustva in energije, povezane s konfiguracijo geografskega, družbenega in mentalnega prostora bivanja. Čeprav likovna umetnost v svojem bistvu vselej stremi k osvobojanju iz ujetosti določenega družbenega in prostorskega okvira in se predaja ustvarjalnim navdihom, ki razpenjajo krila preko njega, pa je v sleherni umetniški stvaritvi čutiti kanon, ki polarizira tako pozitivno kot tudi negativno atmosfero prostora, prežeto z mnogoterimi malimi zgodbami, spomini, umetniškimi stališči in dejanji, ki ustvarjajo zanimivo entiteto določenega geografskega in kulturnega prostora.

Za prvo predstavitev iz tega cikla smo izbrali dela avtorja Dušana Fišerja, ki ponujajo zanimivo večplastno branje in odpirajo široke možnosti vidnega prepoznavanja: od vizualne podobe, preko izkušnje spomina, do gubanja mentalne materije in konceptualnega mišljenja - vse to strnjeno v svojstveno zgodbo.

Gotovo je, da je za gledalca najpomembnejši prvi, vizualni vtis. Zato razstavo *Uprizarjanje prostora* spodbuja dialog med najzgodnejšim slikarskim delom profanega značaja v slovenskem baročnem slikarstvu: *Krajina z razvalinami* iz leta 1715, pripisana slikarju Francu Mihaelu Straussu (hrani jo Pokrajinski muzej Ptuj) ter instalacijo *Enigma mentalne strukture*

Enigma mentalne strukture prostora, 2003, instalacija, mešana tehnika, 285 x 340 x 200 cm; fotografija Tihomir Pinter

Franc Mihael Strauss (1674-1749), **Krajina z razvalinami**, 1715, olje/ platno, 67 x 115 cm, sign. l. sp.: F. M. Strauss F. 1715, hrani Pokrajinski muzej Ptuj. Provenienca zapuščina Herberstein, prej grad Vurberk; fotografija Boris Farič, 2012

prostora (2003) Dušana Fišerja. V tem dialogu želimo gledalca opozoriti na primerjavo klasičnega iluzionizma in post(trans)iluzionizma, oba značilna za uprizarjanje prostora v sliki. Slikarji iluzionizma so si namreč prizadevali ustvariti prostorski videz s pomočjo likovnih sredstev, kot so perspektiva ter svetlobni in senčni učinki. Ustvarjali so vtis, da se resnični prostor nadaljuje v nove dimenzije, v iluzijo globine, kamor so umeščali vsebine, vezane na zunanji svet. Na ta način so usmerjali gledalčev pogled v samostojni predstavnici svet. Globinski učinek, ki ga pogojuje volumen telesnin in tradicionalna optična perspektiva, torej dve značilnosti klasične percepcije pogleda (primera obeh slik F. M. Straussa), je že davno opuščena, a nikakor pozabljen. Slednji se s pomočjo barve kot samostojne substance preobraža v novo, dejavno razmerje - v igro ploskovno prostorskih premikov, kamor se naseljujejo subjektivni dražljaji, ki sliki odvzemajo »vizualno resnico« in jo pomikajo v prostor mentalnih struktur.

Seveda pa vsaka taka transformacija nastaja skozi čas in v soodvisnosti umetnika in okolja, v katerem deluje, in v katerem spoznava različne predstave, kontekste, znakovne situacije ... Če se prepustimo pogledu na sliko »Enigma ... » Dušana Fišerja, bomo ugotovili, da naš pogled z enako lahkoto drsi »v« sliko in »izven« nje; da ga izza naslikanih drobnih in v red postavljenih »ampul« vsrkava neskončni kanal in ga hkrati izriva na nezamejeno površino, kjer išče oporno točko za pogled. Vendar se le-ta nahaja izven njega, v stoječi skulpturi antilope (lokostrelska tarča)

pred sliko, zadržte v njeno globino, v kateri se združujeta in podvajata njen in gledalčev pogled. Antilopa namreč postane povezovalna sila pogleda. To pa pomeni, da je Fišer v osi vizualnega gibanja ustvaril zanimivo optično sečišče post(trans)iluzije in iluzije: gledalčev pogled je najprej ujel v mrežno površino slike, kjer se dogodi obrat - njegov pogled zdrsi nazaj v prostor, do antilope, tam se podvoji z njenim in skozi nabreklo opno slike zdrsi v neskončno globino. Vsi ti optični premiki pa ustvarjajo zanimive vizualne prostore in duhovne doživljaje, ki nimajo ničesar več skupnega z odslikavanjem realnega sveta, ki tako postane predmet umetniške akcije in strategija razmišljanja za nove vsebine.

Tu pa že prehajamo v drugo zgodbo, ki s to in ostalimi deli na razstavi iz serije »halde« (*halda je rdeča zemlja, ki je nastajala med proizvodnjo glinice kot odpadek pri luženju boksitne rude in je skozi desetletja ustvarila pravo jezero okolju neprijazne tvarine*) daje prednost konceptu genius loci (*duh prostora*), predvsem pa izkušnji spomina (*osebni in družbeno pogojeni skozi čas*), ki se (ne)zavedno sprijemata z globino njegovega duha. Prav ta »doživljaj« je najmočnejši vodnik po prostranstvu njegovih zgodb, form, oblik, barv, materialov, metamorfoz, transcendenc ..., ki konsistenco vseh teh pomenov, skupaj z estetskimi sestavinami in s čustvenimi odzivi, postavljajo v zanimiv odnos do prostora. Ustvarjalnost Dušana Fišerja je še posebno ranljiva do pokrajine in njenega intimnega zatišja, kjer pogledi valovijo v rahlem gričevju in se utaplajo v ravnici Ptujkega polja, in kjer je občutljivost za človeške zgodbe in njihove usode vselej bila močna čustvena refleksija. Še posebno zgodovina Strnišča*, današnjega Kidričevega, ki drami spomin na človeške drame, in kamor se je po vojni naselil asociativno-simbolni pomen »tovarniškega delavca«, ki je preobrazil življenje ljudi in podobo pokrajine na obronkih Haloz. Vse to se odvija v ciklu »halde«, kamor je umetnik v ovalne slike zapisal preproste emblematične naglase, ki v sijajnem dialogu druga z drugo in druga za drugo v prostoru ustvarjajo impulze življenja »malega človeka«. Zato bi bilo povsem napačno razmišljanje, da sta umetnik in prostor ločena - prostor brez umetnika je mrtev prostor. Ali kot je v enem svojih ateljejskih zapisov dejal Mark Rothko, »umetnost ni le ena od oblik akcije, ampak je oblika družbene akcije. Umetnost je vrsta komunikacije, in ko vstopi v okolje, deluje na svojevrsten način, tako kot katera koli druga oblika akcije«. (*Objavljeno v: Umetnikova realnost, Filozofije umetnosti, 2008*).

Alenka Domjan

* **Strnišče:** med prvo svetovno vojno so naselje zgradile avstroogrske vojaške oblasti (1915) kot rezervno vojaško bolnišnico in taborišče za vojne ujetnike. Po prvi vojni so ti objekti s svojo infra strukturo (šola, bolnico, trgovinami, obrtnimi delavnicami, celo ozkotirno železnico) tvorili zanimivo naselje - taborišče za primorske begunce. Potem pa je ta kompleks z zasebnim kapitalom prerasel v industrijsko naselje, ki je zamrlo že leta 1931 in po desetletju zatišja so Nemci na mestu, kjer so nekoč bile barake rezervnih vojaških bolnišnic, zgradili vojaško ujetniško taborišče. Leta 1942 so Vereingte Aluminiumwerke iz Berlina pričele graditi tovarno glinice in kompleks je prerasel v delovno taborišče. Dokončali ga niso. Po vojni sta ga zasedli jugoslovanska vojska in Ozna, postalo je zbirno taborišče z nemškimi vojnimi ujetniki in političnimi zaporniki. Leta 1947 so gradnjo tovarne glinice nadaljevali in jo razširili še na gradnjo tovarne aluminija, ki je pričela s svojim delom leta 1954, na območju taboriščnih barak pa so rasle barake za delavce. Danes deluje le še tovarna aluminija, medtem ko so tovarno glinice že pred desetletji opustili.